

18

LATVIJAS KOMUNISTISKĀS PARTIJAS

CENTRĀLĀ KOMITEJA ¹

PA - 31. fonds

VĒSTURISKĀ IZZIŅA

1919.g. marts-1920.g. janvāris

1918.g. decembrī - 1919.g. janvārī LATVIJĀ tika nodibināta padomju vara.

Lai noteiktu Latvijas Sociāldemokrātijas (LSD) uzdevumus padomju varas apstākļos, tika sasaukts kārtējais LSD VI KONGRESS, kas notika RĪGĀ 1919.g. no 1.līdz 6. martam.

Ievērojot to, ka KRIEVIJAS SOCIĀLDEMOKRĀTISKĀS STRĀDNIEKU PARTIJAS VII KONGRESS 1918. g. martā pieņēma lēmumu grozīt partijas nosaukumu un turpmāk saukt to par KRIEVIJAS KOMUNISTISKO (boļševiku) PARTIJU (KK(b)P) un to, ka LSD darbojās kā KK(b) partijas teritoriālā organizācija, jaunais partijas nosaukums bija obligāts arī tai. Tāpēc LSD (LKP) VI KONGRESS nolēma likvidēt veco partijas nosaukumu un turpmāk saukt to par LATVIJAS KOMUNISTISKO PARTIJU (LKP).²

Kongresu numerācija tika turpināta.

Praktiski ar 1919.g. janvāri jau tika lietots nosaukums LATVIJAS SOCIĀLDEMOKRĀTU (KOMUNISTU PARTIJA).

Kongress apstiprināja jaunus LKP STATŪTUS. To pirmajā paragrāfā teikts, ka LKP ir KK(b) partijas sastāvdaļa un tās darbības rajons ir LATVIJA.

---

¹ Par LSD CK darbību līdz 1919.g. martam sk. PA-1. fondu Vēsturisko izziņu

² Latvijas Komunistiskā partija 1918.un 1919. gadā.Dokumenti un materiāli.- RĪGA, 1958.-287.lpp.

Partijas kongresam jāsanāk reizi gadā.

Kongress ievēlēja LKP vadošos orgānus - CENTRĀLO KOMITEJU (CK) 15 locekļu un 7 kandidātu sastāvā³.

Par CK locekļiem ievēlēja P. STUČKU, J. DANIŠEVSKI, J. KRŪMIŅU-PILĀTU, J. LENCMANI, K. PEČAKU, D. BEIKU u.c.

CK kārtējo darbu veica Sekretariāts, kuru vadīja CK loceklis. Sekretariātā pastāvīgi strādāja caurmērā 6 cilvēki, ieskaitot arī atbildīgos darbiniekus.⁴

Saskaņā ar STATŪTIEM, LKP pamatšūnīša bija pulciņš (sabiedriskās organizācijās - komunistu frakcija), pulciņi apvienojās rajonos, rajoni - apriņķu organizācijās, kuras dibinājās atbilstoši jaunajam valsts administratīvi-teritoriālajam iedalījumam (agrākās LSD organizāciju robežas nesakrita ar to).

Apriņķu partijas organizācijas sāka veidoties jau pirms LKP VI kongresa un 1919.g. pirmajā pusē VIDIENAS, MALIENAS, MADLIENAS-GAISMAS un "DZINTARA" organizāciju vietā darbojās LKP ALŪKSNES, BAUSKAS, CĒSU, DAUGAVPILS, ILŪKSTES, JAUNJELGAVAS, JELGAVAS, JĒKAEMIESTA, KULDĪGAS, LIEPĀJAS (darbojās nelegāli okupētajā KURZEMĒ), LUDZAS, MALIENAS, RĒZEKNES, SĀLDUS, STURMAŅU, TALSU, TUKUMA, VALKAS, VALMIERAS, VENTSPILS un VIĻĀNU apriņķu organizācijas. Nozīmīgākā bija LKP RĪGAS ORGANIZĀCIJA.

1919.g. martā latviešu un vācu karaspēki pārgāja uzbrukumā un 1919.g. 22. maijā ieņēma RĪGU un pēc tam lielāko LATVIJAS daļu.

³ LKP 1918.g. un 1919. gadā - 293. lpp.

⁴ Turpat, 460.lpp. 1. apr., 3.l., 27. un 60.lpp.

LKP CK un Latvijas Padomju valdība 1919.g. 26. maijā pārcēlās uz RĒZEKNI.⁵

Tajā pašā dienā LKP CK pieņēma lēmumu par CK turpmāko darbību: organizatorisko un tehnisko darbu veikšanai tika izvēlēts CK birojs no 3 locekļiem⁶ (1919.g. otrajā pusē biroja personālais un skaitliskais sastāvs bieži mainījās).

1919. gada jūnijā LKP CK sēdē CK nolēma, ka, ja CK plēnums nevar sanākt, birojam jāvada visa organizācijas darbība CK vārdā un tam pieder visas CK tiesības.⁷

Sakarā ar Komunistiskās Internacionāles nodibināšanu 1919. g. martā MASKAVĀ, 1919.g. 2. jūnijā LKP CK nolēma pievienoties oficiāli tai un par savu priekšstāvi Komunistiskajā Internacionālē ievēlēt P.STUČKU.⁸

Pagrīdes darba organizēšanai un vadīšanai 1919.g. jūnijā RĒZEKNĒ nodibināja CK nelegālā darba biroju ar K.KAUFMANI priekšgalā. Tas pastāvēja līdz 1919.g. 30. jūlijam, kad LKP CK nolēma to likvidēt.⁹ Tā funkcijas turpināja pildīt LKP CK Sekretariāts un CK slepeno uzdevumu nodaļa (ši nodaļa dibināta 1919.g. martā). 1919.g. 2. jūnijā LKP CK evakuējās uz VEĻIKIJE LUKIEM, atstājot RĒZEKNĒ tikai savus pārstāvjus¹⁰, bet 11. jūlijā LKP CK atkal pārcēlās uz RĒZEKNI.¹¹

1919.g. otrajā pusē LATVIJĀ padomju vara bija tikai LATGALE.

---

5 LKP 1918. un 1919. gadā, 452. lpp.

6 LVA, PA-31.f., 1. apr., 3 l., 4.lpp.

7 Turpat, 17.o.p. un 45. lpp.

8 Turpat, 21.lpp.

9 LVA, PA-31.f., 1. apr., 3.l., 27. un 60.lpp.

10 LKP 1918. un 1919. gadā - 452. lpp.

11 Turpat, 454. lpp.

VIDZEMĒ, KURZEMĒ un RĪGĀ darbojās LKP nelegālās organizācijas. LKP nelegālo organizāciju centrs, kurš atradās RĪGĀ un vadīja šo organizāciju darbību (LKP CK šajā laikā oficiāli darbojās LATGALĒ, taču arī pagrīdes organizāciju centru parasti dēvēja par LKP CK vai nelegālo CK).¹²

1919.g. otrajā pusē no 14 LKP CK locekļiem (F.ROZIŅŠ bija miris) un 7 kandidātiem, kuri visi tika kooperāti par CK locekļiem, tikai seši gandrīz visu laiku atradās RĒZEKNĒ. Pārējie CK locekļi veica partijā darbu armijā, KSFP Republikā, pārsējā Latvijas daļā un LKP CK izdevniecībā VEIKIJE LUKOS.¹³

Ievērojot to, ka lielākā daļa LKP CK locekļu neatradās LATGALĒ, LKP Latgales organizāciju II konference (notika RĒZEKNĒ 1920.g. no 2. līdz 4. janvārim) nolēma papildināt CK sastāvu: par CK locekļiem ievēlēja 4 cilvēkus un par kandidātiem - 3.¹⁴

1920.g. 4. janvārī LKP CK sēdē CK nolēma : CK vispārējās un organizātoriskās darbības uzlabošanai izveidot plašāku biroju, kas sastāvēja no 7 locekļiem (D.BEIKA, S. BERĢIS, K.KAULIŅŠ, P.ALLENS, K.JANELIS, V.ZEIMALS, J.BĒRZIŅŠ). Tehnisko un praktisko darbu veikšanai tika sastādīts pastāvīgs prezidijs no 3 locekļiem, kuri strādāja pastāvīgi Sekretariātā un vadīja katrs savu nozari. Par prezidija locekļiem ievēlēja K.KAULIŅU, J.BĒRZIŅU un P.ALLENU.¹⁵

¹² TREIJS R. Latvijas Komunistiskā partija 1919.gadā-RĪGA, 1968.-154.lpp.

¹³ R.TREIJS, LKP 1919. gadā, 191.lpp.

¹⁴ LVA, PA-31.f., 1.apr., 53.l., 10.lpp.

¹⁵ Turpat, 4.l., 31.lpp.

1920.g. 6. janvārī CK Sekretariāts nolēma darbību organizēt trīs nodaļās: vispārējā - vadītājs K.KAULIŅŠ, agitācijas un propagandas - J.BĒRZIŅŠ un organizācijas un informācijas - P.ZVEJNIEKS¹⁶ (P.ALLENA vietnieks, CK locekļa kandidāts).

1920.g. janvāra sākuma apvienotais latviešu un poļu karaspēks sāka plašu uzbrukumu LATGALE. Mēneša vidū tas jau tuvojās RĒZEKNEI.

Ievērojot reālo stāvokli, 1920.g. 17. janvārī LKP CK un Latvijas Padomju valdības kopējā sēdē CK nolēma pārtraukt Latvijas Padomju valdības un arī LKP CK darbību LATGALE un varu nodot nelegālai LKP CK.¹⁷ CK biroju likvidēja un ievēlēja LKP CK Krievijas biroju¹⁸, kurš darbotos Padomju Krievijā un uzņemt LKP CK funkcijas, ja nelegāla partijas Centrālā Komiteja tiktu sagrauta vai arī represiju dēļ nespētu strādāt un vadīt partijas darbību.

Latvijā LKP CK turpināja darbu pagrīdē.¹⁹

Galvenā fondu glabātāja nodaļas
I kat.arhiviste

T.Jakovļeva

Jakovļeva
31.08.93

¹⁶ LVA, PA-31.f., l.apr., 4.l., 36.lpp.

¹⁷ Turpat, 42.lpp.

¹⁸ Turpat, 43.lpp. Sk. PA-240.fondu un šī fonda Vēsturisko izziņu

¹⁹ Turpak sk. LKP CK (PA-900.fonds) Vēsturisko izziņu